

TARTI SEKTÖRÜNÜN GELİŞİMİ

Mustafa ŞAHİN
TARDER Yönetim Kurulu Başkanı

Sayın Bakan (Başkan) , Sayın Bakanlık Temsilcileri , Eskişehir Makine Mühendisleri Odasının Değerli Yöneticileri , Sayın Misafirler , Değerli Katılımcılar,.....

Büyük çabalarla düzenlenen , “**ULUSAL ÖLÇÜMBİLİM KONGREMİZDE** sizlerle birlikte olmaktan, duyduğum memnuniyeti ifade ederken, TARDER adına **TARTI SEKTÖRÜNÜN GELİŞİMİ** konusunda bazı bilgileri sunmaya çalışacağım.

Öncelikle, TARDER nedir? Niçin kurulmuştur ? Kurulma ihtiyacı nereden kaynaklanmıştır?
ULUSAL ÖLÇÜMBİLİME KATKISI , NASIL OLACAKTIR.?

TARDER, Tartı aletleri sanayicileri derneği olarak 2000 yılında yayınlanan yönetmelik karşısında yaşanan belirsizlikler nedeniyle, sektörün karşı karşıya kaldığı darboğazı,daha kolay atlatmak , ilgili kuruluşlarla sektörün ilişkilerini düzene sokmak , sektör içindeki bilgi akışını sağlamak , dünya ile entegre olarak ülkemizdeki tartı aletleri sektörünü batılı ülkeler seviyesine çıkartmak amacıyla Ocak 2001 tarihinde kurulmuştur. Tartı aletleri sektörü ile ilgili olan herkesin üye olabileceği , TARDER hem üreticilere , hem de satış sonrası bakım onarım işleri ile uğraşan servislere , hizmet veren bir dernektir.

TARDER , tartı aletleri sektör sanayicilerinin bir kaçı dışında tümünü ve bakım hizmeti veren servislerin büyük bir çoğunluğunu temsil etmektedir.Derneğimizin kurulmasından bu yana 2 yıl gibi çok kısa bir süre geçmesine rağmen çalışma tarzı,konulara objektif yaklaşımı ve olumlu hizmetleri ile sektörümüzü etkin şekilde temsil eder hale gelmiştir.hatta son zamanlarda derneğimizin katkısıyla sektör içinde bilgi düzeyinin yükseldiği,alt yapımızın güçlenmekte olduğu ve sektör içinde yer alan firmalar arasında diyalogun arttığı memnuniyetle gözlenmektedir.

Derneğimizde alınan kararlar ,çalışma grupları tarafından geliştirilmektedir. Teraziler ,Baskül

,Taşıt kantarları , standartlar , yönetmelikler , uyumlaştırılmış AB direktifleri ve servislerle ilgili oluşturulan çalışma grupları , derneğin konu ile ilgili üyeleri tarafından istişare edilmektedir . Çalışma gruplarında oy birliği ile alınmasına önem verilen kararlar yönetim kuruluna aktarılmaktadır .

Yasal metroloji ile direkt ilişkisi nedeniyle alım satımda kullanılan tartı aletlerinin gelişim süreci yasal metrolojinin gelişim süreci ile birlikte incelenmelidir. Üretimin yürürlükteki mevzuata göre yapılması nedeniyle , doğal olarak yasal metroloji ile sektörün gelişimi paralellik taşımaktadır.

Tartı sektörünün gelişim sürecini 5 dönemde inceleyebiliriz.

1. DÖNEM ;

MEKANİK TARTI ALETLERİ DÖNEMİ :

Ülkemizde tartı aleti üretimi , uzun yıllar babadan oğla geçen bir zanaat olarak küçük atölyeler tarafından yapılmıştır.Bu küçük atölyelerde üretim yapan ve satış sonrası bakım hizmetleri verebilen tartı aleti üreticilerinden birkaçı 1970'lerde üretim kapasitelerini ,arttırarak fabrika düzeyinde üretime dönebilmişlerdir. Bu süreçte yürürlükteki yönetmelikler gereğince tartı aletleri 1/10.000 gibi yüksek bölünebilirlikte ve %0,06 doğrulukta imal ediliyorlardı. Teknik olarak ancak çok özen gösteren ve yüksek maliyetli bu gereksiz talep, tabii ki sistemin ihtiyacı olan düşük maliyetli tartı aletlerinin üretimi önleyememiş ve sistemdeki dejenerasyon böylece başlamıştır. Tartı aletlerinin müdahaleye karşı koruma altına alınması başka bir deyişle damgalanması yasal mecburiyeti ise 1980'li yıllara kadar ilk damga

aşamasında kısmen iyi işlemiştir. Ancak takip eden yıllarda tamamen formalite olarak yürümüş, tüm tartı aletleri müdahale edilebilir şekilde damgalanmıştır. Bu dönemde periyodik muayeneler ise yine formalite icabı yapılmakta, hatta ülke gerçekleri yüzünden büyük bir oranda da yapılamamaktaydı.

2. DÖNEM ;

ELEKTRONİK TARTI ALETLERİNİN MEKANİK TARTI ALETİ MEVZUATI İLE KULLANILDIĞI DÖNEM:

Bu dönemde, 1985 yıllarında yaygınlaşmaya başlayan elektronik tartı aletleri , yürürlükteki mekanik tartı aletleri için hazırlanmış , yönetmeliğe göre yıllarca piyasaya sürülmüş ve kullanılmışlardır. 1994 yılına kadar süren bu dönemde, mevzuatın teknolojinin gerisinde kalması ve denetim elemanlarının teknik yetersizliği , nedeniyle piyasa denetim ve gözetimi imkansız hale gelmiştir. Damgalama ile ilgili karmaşalar bu dönemde de devam etmiştir.

3. DÖNEM ;

ELEKTRONİK TARTI ALETLERİNE YASAL ORTAM SAĞLANMAYA ÇALIŞILDIĞI DÖNEM :

1994 yılında yayımlanan ölçü ve ölçü aletleri muayene yönetmeliği ile Avrupa da uygulanan standartlar ülkemize getirilmeye çalışılmıştır. Mevzuattaki eksik ve yanlışlıklar yasal metroloji alt yapısının ve sektörün hazır olmaması nedeniyle bu yönetmelik pratikte uygulanamamıştır. Tip onayları yine eski anlayışı göre yinelenmiş, tartı aletlerinin sadece bölünebilirlikleri değişmiştir. Yasal metroloji yaşanan problemlere zaman zaman birbirleriyle çelişen yayınlar yaparak çözüm aramıştır. Sonuç olarak bu dönemde de sektördeki ve uygulamadaki karmaşa aynen devam etmiştir. Bu dönemin sevindirici yanı, 1997 sonrasında dünya ile iletişimlerini arttıran tartı aleti sanayicilerinin işletmelerini, çağdaş anlamda geliştirmeye kendi özgün tasarımlarını oluşturmaya ve modern teknikleri üretimlerine yansıtmaya başlamalarıdır.

4. DÖNEM ;

TS EN 45501 DÖNEMİ :

23 ocak 2000 tarihinde yayımlanan yönetmelikle Avrupa harmonize standardı EN 45501 mecburi standart haline gelmiştir. Bu dönemin başlaması çağdaş teknolojiyi uygulamaya başlayan sektöre pozitif bir ivme getirmiş; ancak uygulamanın ani başlaması nedeniyle , büyük bir karmaşa yaşanmıştır. Bu yönetmelik, TSE yayınladığı standardın uygulamasına hazır hale gelmeden ve sektöre hazırlanma için gerekli süre verilmeden 3 ay içerisinde yürürlüğe sokulmuştur. TSE'nin yapısı gereği belgelendirme işlemlerindeki yanlışlıklar ve ölçüler ve standartlar genel müdürlüğünün yetersiz alt yapısı nedeniyle halen birçok aksaklıklar yaşanmasına rağmen , sistemin zaman içinde kısmen de olsa rayına oturmaya başladığı söylenebilir. Uygulamalarda 3 yıl önceye göre büyük düzelmeler olduğu yadsınamaz. Şöyle ki; bu yönetmeliğe göre alınan tip onayları ile piyasaya sürülen tartı aletleri, harmonize standart EN 45501'E uygun imal edilmeye ve damga planlarına göre koruma altına alınmaya (mühürlenmeye) başlanmışlardır. Piyasada kullanılan tartı aletleri de olabildiğince korunma altına alınmaya çalışılmıştır. Periyodik muayeneler büyük illerde nispeten yapılabilmekte , daha az gelişmiş bölgelerde ise denetimin yetersizliğinden dolayı bu oran oldukça düşmektedir. Özellikle perakende alışverişlerde kullanılan terazi ve basküllerin periyodik muayeneleri –izlenebilirlik de sağlanmadığından – sağlıklı şekilde yapılamamaktadır. Bunlara ilaveten ülkemizdeki alt yapı yetersizliği nedeniyle mevzuatın uygulanmasında bölgesel ve hatta bireysel farklılıklara , rastlanılmaktadır.

5. DÖNEM ;

90/384/AT UYGULAMASININ BAŞLAMASI :

17 Nisan 2002 tarihinde yayınlanmış olan 90/384/AT otomatik olmayan tartı aletleri yönetmeliği 1 haziran 2003 tarihinde yürürlüğe girecekken, alt yapı hazırlıklarının tamamlanamaması nedeniyle 1/1/2004 tarihine ertelenmiştir. Bu yönetmeliğin uygulamaya girişiyle Avrupa Birliği direktifine uygun standartlarda üretim ve uygulama dönemi başlayacaktır. Fakat anlaşılın, akredite belgelendirme kuruluşlarının henüz görevlerine başlayamaması nedeniyle tekrar bir ertelenme söz konusu olacaktır.

Fakat geç kalınarak da olsa , AB mevzuatının uygulamaya geçirilmesi ile uluslararası standart EN 45501'in tam anlamıyla uygulanması ve 90/384 direktifi gereğince , sistem kalite güvencelerinin sağlanması , üretimin başlangıcından , son kullanıcıya izlenebilirliğin kurulması, ürün kalitelerini arttırırken , iç ve dış pazarlarda daha etkin ,daha,başarılı

sonuçların alınabileceği gerçektir.

Tüm bunlara ilave olarak , atlanmaması gereken , diğer konu 4703 sayılı yasa gereği (Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması Ve Uygulanmasına Dair Kanun) , piyasa gözetimi ve denetiminin etkili bir şekilde yapılabilmesini ,teminen yeterli yöntem ve imkanların belirlenmesi ve yaşama geçirilmesidir .Amaç sadece kalitenin yükselmesi değil ,aynı zamanda haksız rekabetin önlenmesidir.

Bu konuda dernek faaliyetleri açısından , özverili bir tempo ile çalışmalar sürdürülürken , gerek yasal metroloji ile koordineli bilgi alışverişi yürütülüyor , gerekse imalatçı ve servislerin yeni sisteme geçiş ile karşılaşılan zorluklarına ilişkin , çözümler üretilmeye çalışılmaktadır.

“tarder.org .tr “adresli internet sitemizde tüm uygulamaların ,dökümantasyonların,tartı dünyası ile ilgili duyuruların yer alması amaçlanmış ve oluşturulan çalışma grupları ile

Weltec yayınlarının Türkçe çevirileri yapılmaya başlanmıştır .Çok kısa bir süre içinde sitemizden , izlenebilecektir. Bu sayede “metrolojide Avrupa işbirliği” ni daha yakından tanıyabilmek,ortak formatları öğrenebilmek , standartların ve direktif istenilenlerinin,

yorumlanmaları ile ilgili açıklayıcı bilgilere ulaşılabilme için ülkemiz için kolay izlenebilen değerli bir kaynak temin edilmiş olacaktır.

Tartı aletlerinin , ülkemizdeki gelişim süreci ile ilgili , aktaracaklarım bu kadar.

Hepinize , Teşekkür ediyorum , Saygılar sunuyorum.

Mustafa ŞAHİN.
Elektronik Yük. Müh.

TARDER YÖNETİM KURULU BAŞKANI.